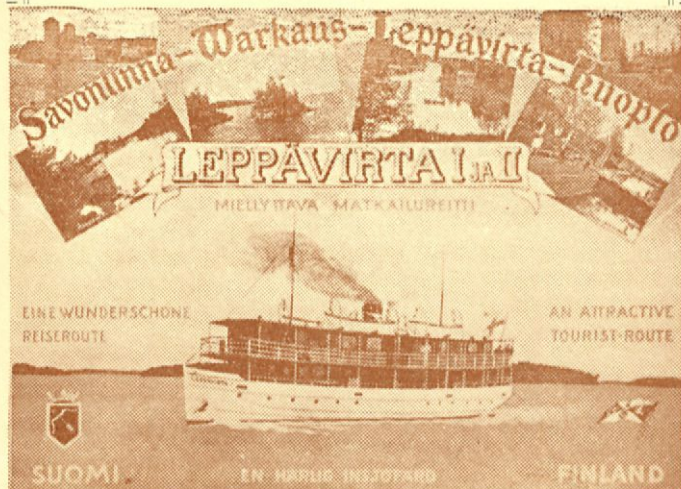

SAIMA DISTRIKTET

SAVONLINNA—KUOPIO

„SAIMA PÄRLAN“

LEPPÄVIRTA FARLEDEN

UTGIVEN AV FINSKA TURISTFÖRENINGENS
KUOPIO AVDELN.

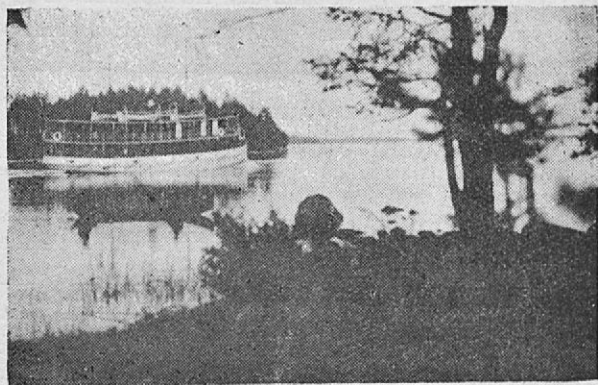
SAIMA DISTRIKTET

SAVONLINNA—KUOPIO
LEPPÄVIRTA FARLEDEN

UTGIVEN AV FINSKA TURISTFÖRENINGENS
KUOPIO AVDELN.

TRYCKT I KUOPIO 1936, A POHJOIS-SAVOS BOKTRYCKERI A.B.

HELSINGIN
YLIOPISTON
KIRJASTO

„Saima pärlan“

Finland kan icke bjuda den utländska turisten på en stor mängd historiska minnesmärken, berömda konstskatter eller arkitektoniska sevärdheter, men det bjuder honom så mycket mera av naturskönhet och den ro och det välbefinnande, som flödar ur den oberörda naturens närhet. Denna den finska naturens skönhet är att söka främst i landets stora ödemarker och dess underbara sjörikedom. Mest utpräglad är sålunda denna skön-

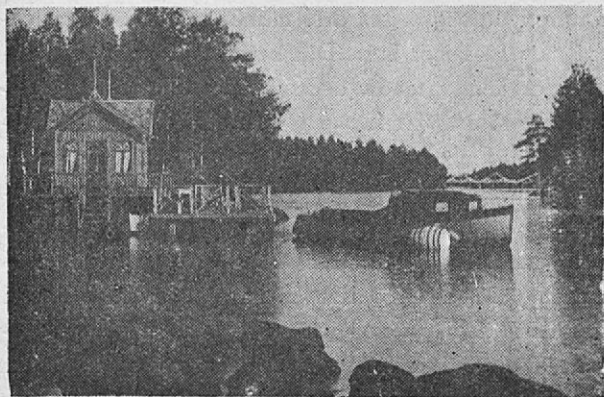
het på inlandets stora sjöplatå och framför allt i Saimas väldiga sjöområde. Härifrån hemför naturälskaren och turisten minnen för livet. Här kan t.o.m. den, som berest olika världsdelar utropa: "Saimavattendrag är det underbaraste jag sett; här är i sanning höjdernas, skogarnas och sjöarnas nordiska paradis."

Men då en resa per båt i Saimas vittutgrenade och i varje riktning många mil vida sjöområde skulle taga alltför mycket av den resandes dyrbara tid, nöjer han sig med att av allt det sköna och lärorika välja det bästa för sitt minnes skattkammare genom att taga vägen från Savonlinna via Varkaus till Kuopio — från Olavinlinnas (Olofsborg slott) bygder till foten av det mäktiga Puijo.

Savonlinna (Nyslott) är en idyllisk småstad, mitt inne i en måleriskt skön natur. Genom sitt läge har det utvecklats till hela Saima-områdets livligaste sommarturistort; därifrån föra nämligen, utom järnvägen, tvänne kommunikationsleder per ångbåt till Joensuu, Punkaharju, Imatra, Lappeenranta (Willmanstrand), Mikkeli och det nordliga Kuopio. Denna smånätta stad, kallad Savos pärla, som år 1639 fick sina stadsprivilegier, har många sevärdheter, av vilka de förnämsta äro badinrättningen med dess park och det präktiga Olofsborg, Finlands utan tvivel mest monumentala min-

nesmärke från medeltiden. Dess byggande påbegyntes år 1475.

Denna resa från söder åt norr, vilken varar från kl. 13 till följande dags morgon kl. 8, uppehållet vid landningsplatserna samt stagnationen för några av nattens timmar inberäknade, företages förmånligt via Varkaus och Leppävirta.

Parti från Leppävirta

Här förmedlas trafiken av Saimavattens praktigaste och modernaste ångbåtar, Leppävirta I och Leppävirta II, å vilka ordningen och snyggheten är oklanderlig, hytterna å överdäcket idealiska, restaurationen erkänt förstklassig, t.o.m. rosad, samt bemötandet ständigt uppmärksamt såsom ett plus till trevnaden.

Efter att i Savonlinna ha tagit stadens och

slottets sevärdheter i betraktande gå vi i dess hamn ombord å den vitmålade, stadiga "Leppävirta"-båten och överlämna oss i den vänliga, savolaxiskt jovialiske kaptenens vård. Från den småntta hamnen sätter vår ångare fart till Kyrövirta (virta=ström) och passerar snabbt Olofsborg på dess klippa, detta stolta minnesmärke från gångna tider. Borgen är ett märkeligt verk av människohänder i likhet med den mäktiga järnvägsbron i dess närhet, under vilken ångaren nu styres mot norr. Där betrakta dessa byggnadsverk förvånat varandra och skilnaden i ålder dem emellan är 400 år. I middagens glans se vi så Haapavesi fjärd, rik på holmar, tills vi genom Märränsund komma ut på Haukivesi, en 5 mil lång, präktig arkipelag. Nu viker båten av från den stora farleden och följer stranden utmed Rantasalmi-socken. Den leder ömsom mellan holmar med branta stränder, ömsom genom vidare vatten, som ligga spegelblanka i högsommarens ro, omgivna av låga och lummiga små holmar. Längre fram till vänster synas högt belägna odlade bygder; där är det höga Parkuinnäki, en namnkunnig stridsplats från år 1789, på vars krön i sten är rest ett stort monumentalt minnesmärke, som synes från farleden. Rantasalmi-sockens huvudbrygga i Mustalahti, därifrån det är 3 km. till socknens kyrka och kyrkoby, nå vi omkr. klo 16.

Rantasalmi blev församling år 1578. Det är gammal kulturbygd med

många förträffliga jordegendomar, forna herrgårdar, bland vilka *Vaahersalo* och *Rouhiala*, som vi redan passerat vid bryggorna med samma namn. Åren 1749—1787 verkade i *Rantasalmi* östra Finlands enda högre läroanstalt, en trivialskola. Där var även på sin tid, åren 1784—1819, landets enda krigsskola placerad å *Haapaniemi*.

Utsikt över Leppävirta från Toivola villan

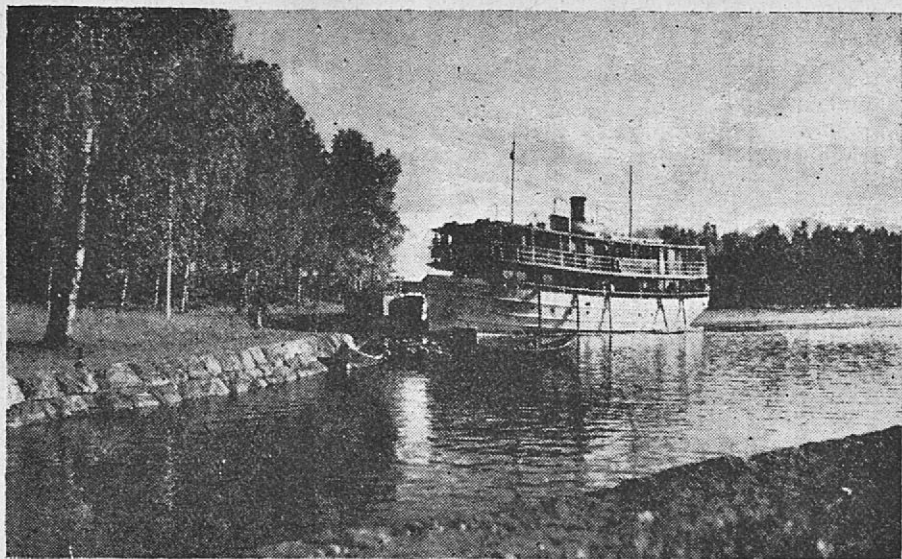
Härfraån framåt blir naturen mera kärv, men de kala klipporna eller skogbeklädda höjderna ha en vild skönhet. Först nå vi det smala och vackra *Porosalmi* (salmi=sund), invid vilket en hel koloni av villor grupperat sig och sedan den tidigare nämnda vida och intagande arkipelagens västra rand.

Om den resande kunde ge sig tid att dröja här i hjärtat av Savo, skulle han kunna stifta bekantskap med dess älskvärda folk och en massa sådana sällsamheter, som sammanhånga med ursprunglig natur: frodiga, lövprydda holmar, klara skogssjöar, skogklädda höjder, egendomliga djupa berksskrevor och klippformationer, men icke många stora odlingar, ty den karga jordmånen tillåter ej sådant.

I stället äro vattnen redan sedan fordomtima kända för sin rikedom på fisk. Här i Haukivesi trives den präktiga gäddan (hauki=gädda) och här leker savolaxarnas älsklingsfisk, mujkan, på sluttningarna i djupvattnet.

Ångaren färdas vidare över djupa vatten och under höga bergiga stränder, det ena sjömärket hälsar från håll det andra över dessa glänsande klara vattenytor, där tiotal och hundratal bogserångare och tjärbåtar passera varandra.

Vi nå så fram till Sianleuka, där man är i tillfälle att betrakta de raska stockflötarnas arbete, deras stockflottor, boplatser o.s.v. Och nu, sedan landskapet blivit lägre, börjar man i norr skönja Varkaus' fabrikers pipor och torn, ståtliga som i Paris Notre Dame's. Klockan är nu åtta på kvällen och vi ha plötsligt mitt i landsbygdens lugn stött på det materiella livets ivriga pulsslag. Turisten får först syn på Lehtoniemi mekaniska verkstad och kan sedan vid Varkaus landningsbrygga lämna båten för att taga en snabb överblick av A.B. A. Ahlströms

Inloppet till Taipale kanal

storartade fabriksanläggningar och lika snabbt av det laxrika Ämmäkoski (koski=fors), varefter han åter stiger ombord på sin båt vid Taipale, en kanal med två slussar, där natur och människohand i förening ha fått till stånd nyttig och prydlig skönhet.

Bakom oss ha vi nu lämnat Rantasalmi socken, ty Lehtoniemi, där fabriken grundlades år 1888, ligger redan i Jorois socken. Varkaus bruk åter är beläget i Leppävirta socken och i ett nytt län, Kuopio län, ty Mikkeli (St. Michels) läns gräns går här.

Redan tidigt insåg man, att Varkaus smala ås, genomskuren av forsar, var en förmånlig plats för handel och industri. Fabriksrörelse i viss betydelse upptogs därstädes redan år 1848 i det att en kvarn och ett järnbruk då anlades där. Senare byggdes en såg, ett skeppsvarv och grundades ett gjuteri. Efter det Varkaus bruk år 1909 övertogs av dess nuvarande ägare, A.B. A. Ahlström, har det utvidgats i rent av amerikanskt tempo. Varkaus' skeppsvarv är nu det största i det inre av Finland och därifrån härstamma landets prydligaste turistbåtar bl.a. "Leppävirta"-båtarna. Sågrörelsen har vuxit enormt och en fanerfabrik har anlagts. Det mest storslagna är likväl träsliperiet, cellulosa- och pappersbruken. Exporten från det sistnämnda utgör nästan en fjärdedel av hela landets. Fabrikernas och för övrigt hela områdets organisation bär vittne om ägarens stor-

slagenhet och snille, vilkas synliga resultat man med högaktning betraktar.

Varkaus- eller Taipalekanal, som byggdes åren 1835—1839 och fullständigt renoverades åren 1867—1871, är 564 m. lång.

Kanalen har lyft vår ångare upp till högre belägna vatten och vattenytan är nu c. 6 m. högre än nyss

Leppävirta kyrkoby

i Haukivesi. Det börjar småningom skymma, medan båten nu slingrar sig längs trånga strömdrag och kanaler till *Unnukka*, sjön med "hundrade holmar och tusende uddar". Och då nu farleden tränges samman till en smal ström, ha vi nått hela stråtens vackraste parti vid Leppävirta. Här är naturen frodig, leende, vänlig, holmarna äro lummiga, skogarna och de gröna

fälten nå ända fram till vattengränsen. Klockan är 22, då båten lägger till vid bryggan i Leppävirta kyrkoby och här dröja vi till kl. $\frac{1}{2}$ 3 följande morgon. I dess närhet ligger den stora kyrkoby, om vars härliga läge man får en föreställning först då man stiger upp på höjden invid eller en ännu bättre bild från det högtidliga templets klocktorn i det vid det vackra fjordlika Kalmalahti belägna bosättningsområdet.

Leppävirta avskildes till egen församling år 1639 och fick sin kyrka följande år. Den nuvarande, i ordningen den fjärde, kyrkan, uppförd i gråsten efter ritning av den berömde C.L. Engel, står uppe på en hög backe (121 m.ö.h.) och byggdes färdig år 1846.

Följande morgon gör båten den sista delen av vägen på fyra timmar. En halv timme efter det vi lämnat kyrkstranden i Leppävirta komma vi till det för sin skönhet och rika växtlighet ryktbara Konnus, där en 269 m. lång med en sluss försedd kanal, *Konnuskanal* (byggd åren 1835—1839 och till sitt nuvarande skick renoverad 1865—1868) lyfter båten till Koirusvesi. Turisten gör väl i att icke sova, då dessa trakter passeras. Morgonsolen kastar ett annat skimmer över nejden än det du såg i går kväll och på dagen, medan en frisk morgonbris spelar på ytan av Koirusvesi, *Sotkanselkä* och det öppnare *Kal-*

la v e s i. Ingen enformighet tröttrar ögat: här möta dystra klippiga holmar, älskliga sjögräsbevuxna vikar, smånätta trånga passager och storslagna vidder i en omväxling som t.ex. den östra, den s.k. Heinävesifarleden, ej kan bjuda på. Kallavesi tjusar med stora holmar, bevuxna med vacker skog och snart skönjes på avstånd den buktade konturen av mörka, högtidliga höjder, av vilka en stiger till 150 m. ö.h. Den närmar sig, framträder klarare och snart skymtar såsom vid dess fot en vit kyrkas vita klocktorn. Denna mäktiga höjd är Puijo och där nedanom ligger Kuopio, vår resas mål. Huvudstaden i Savo väntar utlänningen för att visa honom ny naturskönhet och giva honom råd angående nya trevliga turiststråtar till sjöss eller till lands här i de stora skogsödemarkernas och tusen sjöarnas land.

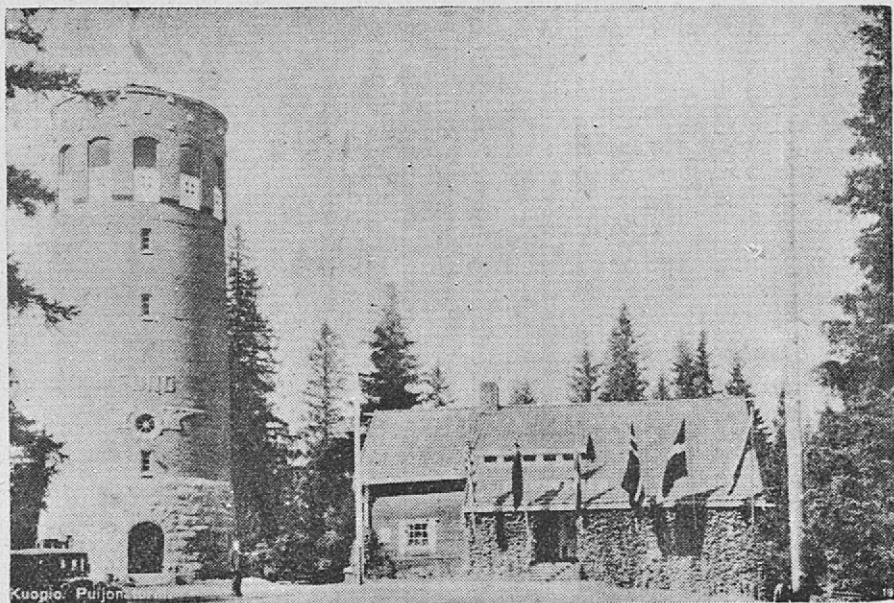
Kuopio fick sina stadsprivilegier år 1782.

Denna stad har varit mången känd finnes hemort på 1800-talet. Finskhetsens storman J. W. Snellman verkade här åren 1843—1847. Finlands mesta kända kvinnliga författare, Minna Canth, utförde här sitt livsverk och Finlands störste skriftställare, den mästerlige skildraren av natur och folk i Savo, Juhani Aho, har även en tid haft sin verksamhet förlagd hit. Även nu är Kuopio centrum för det intellektuella livet i hela Savo och har många skolor samt ett större museum och ett bibliotek. På

senaste tid har även affärslivet och industrin här varit stadda i starkt uppsving (stora kvarnar, en trådrullfabrik, en tändsticksfabrik, snickerier o.s.v.) så att staden nu näst *Tampere* (*Tammerfors*) är den största i det inre av Finland. Stadens läge är vackert och turisterna ha mest uttryckt sin förtjusning över *Puijo* och *Väinölänniemi*. Från *Kuopio*, som är centrum för en livlig ångbåtstrafik föra härliga ångbåtsleder till omgivningen, där främst det vad naturen beträffar anmärkningsvärda *Tuovilanlahti* i *Maaninka* socken må nämnas. De turister, som vilja företaga forsfärden längs *Uleälv*, fortsätta per järnväg från *Kuopio* till *Vaala*.

De åter, som önska besöka *Korkeakoski*, kunna följa med ångbåten *Maaninka* från *Kuopio* till *Tuovilanlahti* och därifrån per bil resa vidare via *Korkeakoski* till *Iisalmi* för att så fortsätta med tåg. Automobilfärden är 40 km. lång.

Nu är emellertid ångbåtsfärden *Savonlinna—Leppävirta—Kuopio* till ända. Vi ha passerat två län, fem socknar och vi ha stannat vid tio bryggor. Under ett knappt dygn och liksom vävad upp från en filmrulle har för främlingen presenterats den finska naturen i sommarfärging, det savolaxiska landskapet, dess odlingar och kultur. Turisten har under denna korta resa fått se beskäftiga småstäder, odlade bygder,

Puijo utsiktstorn om sommaren

som vittna om gammal kultur, grupper av obebodda holmar, trygga landsbor i städernas hamnar eller vid landningsbryggorna — och överallt skog och överallt trähantering och fabriker, där trävirket, Finlands rikedom, byter form och som förädlat skickas ut till världsmarknaden.

Allt det som du sett, är inramat i härlig natur: stora och små fjärdar, skilda av sund och fulla av holmar, uddar och djupa vikar, höga klippiga och låga lövklädda stränder och över det hela Nordens ljusa sommarhimmel, ljus även under nattens timmar, då den vakande, förtjuste främlingen i stillhet och ro dröjer på däckets och låter sin blick smekande överfara de vexlande landskapsvyerna. Den heliga frid, som råder över vattnen under våra sommarljusa dagar och nätter med deras lugnande, svalkande, renande stämning, leder allas våra tankar till skapelsens första dagar, "då Guds ande svävade över vattnet."

